

Hvordan skal gudstjenesten i fremtiden forme sig?

Liturgi debat i Sct. Peders sogn i Slagelse

Oplægget: Landets biskopper har i fællesskab sat et udredningsarbejde af gudstjenestens faste form, liturgien, i gang. Tre fagudvalg har undersøgt gudstjeneste livet, som det ser ud i dag, og baggrunden for det. Det har ført til udgivelse af pjecer og materiale om henholdsvis gudstjenesten, dåb og nadver, salmer og musik, autorisation og frihed. Der er lagt op til en bred folkelig og kirkelig debat om, hvordan gudstjenesten i fremtiden skal forme sig. Hvordan skal balancen f.eks. være mellem dét, Folkekirken skal gøre på den samme måde landet over, og dét, den lokale menighed har frihed til selv at bestemme?

I september 2019 blev der nedsat et gudstjeneste udvalg ved Sct. Peders kirke i Slagelse. Gudstjeneste udvalget bestod af 3 præster, 1 organist og 3 MR medlemmer. (Ved rapportens afslutning har én præst og én organist fået nye embeder)

Udvalgets opgave var at arbejde med de enkelte elementer i Højmesse, bearbejde dem på baggrund af Pixi bøgerne og rapporterne fra de forskellige udvalg, som blev uddelt til menighedsrådet og fremlægge emnerne på MR møder under punktet ”Kirkens liv og vækst”. Arbejds møderne havde til formål, at vi som udvalg fik delt vores tanker om gudstjenestens indhold, og at vi fik forberedt oplæggene til kommende menighedsrådsmøder.

Derudover har udvalget stået for to menigheds møder i forbindelse med gudstjenester i Sct. Peders kirke. Som optakt til gudstjenesterne har der været afholdt prædiken værksted med vekslende deltagelse. Efter gudstjenesten var menigheden inviteret til samtale og frokost over udvalgte gudstjeneste relaterede emner i Sogneladen.

Ved det første menigheds møde deltog 28 fra menigheden, hvoraf fire var fra gudstjeneste udvalget (2 præster og 2 MR-medlemmer) og fire af det samlede deltagerantal var MR-medlemmer. I Sogneladen var der dækket 4 borde med plads til 7 ved hvert bord, og der sad en fra gudstjeneste udvalget med ved hvert bord.

Ved kirkefrokosten var der tilfredshed med vores højmesse, men efterspørgsel på anderledes gudstjenester og flere gudstjenester på andre tidspunkter.

Dialogen om gudstjenesten foregik ud fra spørgsmål i Pixibøgerne og de udsendte kort med spørgsmål.

Der var én fra gudstjeneste udvalget, der stod for borddækning og anretningen af selve frokosten. De frivillige kaffebryggere stod for kaffen og hjalp til under frokosten. Efterfølgende var der en fra menigheden, der hjalp med oprydningen i køkkenet. Et eksempel på at en opgave kan blive fællesskabsskabende, når frivillige bliver inddraget.

Der blev også inviteret til en søndagscafé med overskriften: ”hvorfør gør vi som vi gør i højmesse?” En eftermiddag med liturgisk dannelse som tema. Gudstjenesten blev her gennemgået led for led, og der var mulighed for at stille spørgsmål. Efter gennemgangen var der inviteret til gudstjeneste. Denne eftermiddag blev p.g.a. corona flyttet fra foråret 2020 til efteråret 2020. Der deltog ikke mange (kun enkelte udover nogle menighedsrådsmedlemmer) – måske p.g.a. en lang tid med nedlukning og folks frygt for at gå ud i en tid med corona. Og det blev derfor ikke den oplæring i forståelse af højmessens liturgi, som det var tænkt som.

Se bilag 1 (s. 3-5) for inputs fra menigheden vedr. temaet ”gudstjeneste”

På menighedsrådsmøderne har der været livlig debat om gudstjenestens forskellige led. **Se bilag 2 (s. 6-11) for input fra menighedsrødderne.**

Konklusion:

Det har været meget berigende for både menighedsråd og menighed at få sat gang i en dialog om gudstjenesten og dens indhold. Flere nye medlemmer af det nye menighedsråd har været til stede ved menighedsrådsmøder i 2019 og 2020 hvor emnerne blev drøftet under punktet ”Kirkens liv og vækst”. Det betyder, at selvom vi har et nyt menighedsråd, er de fleste bekendte med dialogen, der blev igangsat i september 2019 på grundlag af biskoppernes oplæg til drøftelser i menighederne i Danmark.

I vores materiale bliver der stillet flere spørgsmål som et udtryk for, at disse emner fortsat vil være en anledning til at udvikle gudstjenestens indhold og samtidig opdage, hvorfor vigtige led i gudstjenesten er betydningsfulde for forankringen i sammenhængen kirkeåret igennem.

Så uanset, hvordan det videre forløb bliver, når alle refleksioner fra hele landet er blevet samlet og drøfte i arbejdsudvalgene, har disse oplæg sat en udviklende dialog i gang i Sct. Peders kirke, Slagelse. Vi har haft en god debat. Den har ikke været bred og folkelig forstået som at mange af sognets godt 10.000 indbyggere har taget del i den. Men menighedsrådet og en mindre gruppe af menigheden har været engageret i spørgsmålet, og vi er nu godt i gang med en debat, som fortsætter.

Det har også været godt at kunne deltage i bla.: ”Sæt gang i debatten” i Ringsted, som var en fin aften, hvor vi var 4 afsted fra MR og deltog i en spændende aften om gudstjeneste, dåb og nadver. Og midtvejs konferencen for Folkekirkens liturgi arbejde, hvor flere af os deltog, var meget givende, lærerig og tankevækkende.

Arbejdet med gudstjeneste i lyset af corona pandemien

Efter 3 måneders nedlukning af Danmark i 2020 på grund af corona virus, blev det i juni måned endelig muligt at mødes igen i Gudstjeneste udvalget, og vi talte om, hvordan tiden med kirkelukning har påvirket os alle.

Se bilag 3 (s. 12) for en personlig beretning fra nogle af udvalgets medlemmer.

Med corona pandemiens indtog har vi i 2020 ikke kunnet opretholde sammenhængskraften så godt som vi gerne ville det, men vi ønsker at gudstjeneste udvalget fortsætter som et underudvalg i menighedsrådet, sådan at vi løbende kan tage emner op omkring gudstjeneste formen og indholdet især når vi nu fra 2021 får en alternativ gudstjeneste om måneden.

I forbindelse med nedlukningerne af landet og kirkerne har vi oplevet en efterspørgsel på både gudstjenester og andagtsrum. Vi har forsøgt at række ud med digitale andagter, og oplevet det særligt tydeligt, at rummet og fællesskabet i kirkens rum kan noget ganske særligt, som ikke kan erstattes af digitale andagter.

Gudstjeneste udvalget: Peter Rygaard Lassen, Anna Boel Larsen, Grith Seersholm, Ulla Thorbjørn Hansen, Viola Chiekezi, Lone Uldall Jørgensen og Anne-Gro Hansen

Slagelse den 28. januar 2021

Bilag 1

Bemærkninger fra dialogerne ved bordene ved menighedsmøde i Sct Peders sogn:

- Man finder ikke, at der er for mange ord i løbet af en gudstjeneste, men det er svært at fange tråden i gudstjenesten en gang imellem, og derfor får man ikke altid en fællesskabs følelse.
- Det kan være svært at forstå ordene.
- Det er utænkeligt, at der ikke er gudstjeneste en gang om ugen.
- ønske om større variation af gudstjenesten både liturgisk og musikalsk.
-

Ord og sprog

- Siden 1992 har vi haft GT-læsninger.
- Den Nye Aftale kan ikke bruges i højmesse uden tilladelse.
- En prædiken skal kunne kommunikere med menigheden.
- Det kan være svært at rumme alle aldersgrupper i samme prædiken.
- Det er godt at få en aha-oplevelse, genkendelse eller en relevant tolkning af teksten.
- Det kan nogle gange være svært at forstå hvad der bliver sagt.

- Det betyder meget, at bønner, tekster, salmer, musik og prædiken hænger sammen og giver mening.
- Ordlyd ved Fadervor, Indstiftelsesord og Velsignelse – kunne præsterne blive enige?
- Der blev snakket lidt frem og tilbage, og flere gav udtryk for, at de var glade for ”den gamle” udgave af den aronitiske velsignelse – da ”Åsyn” udtrykker noget andet (og mere) end ”Ansigt”.
- Den Gammeltestamentlige tekstlæsning i Gudstjenesten: der var en der gav udtryk for, at enkelte af disse tekster kunne virke voldsomme – måske især for mennesker, for hvem det ikke er en del af deres ”arvegods”. Men der var til gengæld bred enighed om, at Det gamle Testamente hører med, og at der i Det gamle Testamente også er skønne fortællinger og billedsprog, der peger hen på Kristus, vi talte også om, at det Nye Testamente ligger skjult i Det gamle.

Form og Liturgi

- Fyraftensrefleksioner skærer meget af det ”overflødige” væk.
- Skal vi have en 3. tekstrække? Der var argumenter både for og imod. Imod: Der vil gå længere tid imellem, at man hører helt centrale tekster som f.eks. Lignelsen om den fortabte søn. Et argument for, kunne være at man fik en større bredde i udvalget af bibelske tekster.
- Kunne man forestille sig højmesser med kun to tekstlæsninger?

Diakoni og oplæring

- Det, som er godt for nogle, er ikke nødvendigvis godt for andre. Vi har forskellige behov og præferencer. Nogle ønsker ”stilhed”, andre ønsker ”larm”, også i kirkerummet.
- Vigtigt at få mennesker i tale om, hvad der er vigtigt for dem. Der er mange forskellige parametre for ”kvalitet”.
- Diakoni – synliggørelse. Man skal komme som den man er og berige fællesskabet. Inkluderende synlighed, i stedet for ”kom som du er og bliv som os!”
- Få plads til de mange stemmer i gudstjenesten. Fremmede skal være accepterede i det inkluderende fællesskab.
- Større praktisk inddragelse i gudstjenesten. Pejlemærkerne er nænsomhed og gæstfrihed: Ikke for drastiske ændringer ad gangen – folk skal kunne følge med. Gerne med organist.
- Gudstjenesten er sjælesorg – sjælesorg bredt forstået – kommer til udtryk bl.a. i forkyndelsen, og i musikken

- Videregivelse - Gudstjeneste er tradition – tradere betyder at give noget videre. noget har overlevet siden den første kristne kirke. Det er vigtigt at tænke på og holde fast i.
- Svært at finde ud af for kirkefremmede, hvornår man skal stå op i kirken. Forslag: Stå op og synge og sidde ned under gudstjeneste forløbet, undtagen under velsignelsen og indstiftelsen af nadveren. De frivillige kordegne kan være gode eksempler og placere sig forrest i kirkerummet.
- Er det ikke OK at man kan lære at gå i kirke ligesom man skal tilegne sig viden om så meget andet? Det er OK, at der er en læringsperiode. For nogen en læring på livstid.
- Kan man tænke på, at der udpeges ”mentorer” i kirken, som er opmærksomme og behjælpelige under gudstjenesten?
- Gudstjenesten er vigtig og meningsfyldt for den giver næring til at leve livet som kristen. Vi vil
- gerne bevare gudstjenesten som den er, og så kan man søge om at afholde særlige gudstjenester.
- Kirkekaffen er en god mulighed for at tale sammen om den gudstjeneste, man lige har været en del af både med undren og anerkendelse – tale sammen om hvorfor noget kan være vanskeligt at forstå, og om det der betyder noget for en selv. Godt, når præsten deltager i kirkekaffen.
- Styrke fællesskabet bla. gennem gudstjenesten og kirkekaffen – opmærksomhed på hinanden.
- Støtte konfirmandforældre i at blive til gudstjenesten sammen med de unge, ikke bare sætte dem af ved kirkedøren.
- ”Det er dejligt med gudstjenester uden dåb”. (I Sct. Peders kirke er der ofte 2-3 barnedåb ved en højmesse) underforstået: Der er meget ofte et meget stort dåbsfølge, og det er ofte gæster, der kun kommer på grund af dåbshandlingen og ikke interesserer sig for gudstjenesten. Det udmønter sig i højlydt snakken og en provokerende holdning til gudstjenesten som tilhører.
- Meddelelser: der er for mange og det er irriterende, at de skal læses op efter prædikenen.
- Regibemærkninger: Kan både være godt og skidt. Nogle synes det er dejligt at blive ”hjulpet på vej” og andre finder dem forstyrrende.
- Vi havde en gang nogle flyers liggende ved salmebøgerne, hvor der stod på, hvordan en almindelig gudstjeneste forløber. Kunne det lade sig gøre igen? Der er mest brug for sådan en seddel på de dage, hvor der er dåb, og så passer den generelle flyer ikke. - irriterende når der fotograferes ved dåb. Vi savner anvisninger til dåbsfølget, som var skrevet på denne flyer. Der er usikkerhed om, hvornår man står op og sidder ned.
- Det er dejligt når frivillige medvirker.
- Vi vil gerne selv kunne bestemme over brug af alternative sange og salmer
- hvordan formidler vi højmessens betydning og værdi til konfirmanderne og deres familier?

Emnet: Hvad er en god gudstjeneste? Blev også vendt på menighedsmødet. Her er nogle af svarene fra menigheden.

- - når man føler sig velkommen og som en del af klubben
- - når man mødes af genkendelighed og ikke falder igennem pga. noget, man ikke forstår eller kender til. Det er trygt, når der er kontinuitet i søndagenes gudstjenester.
- - Musikken er vigtig. Om den er klassisk eller rytmisk, sætter den sit præg på gudstjenesten.
- - Gudstjenesten er en oase, hvor man kan lægge stress og jag af.
- - Den er ikke alene båret af rummet, men det er dejligt at hvile ud mentalt i et smukt rum.

Forslag: - inddragelse af teknik, skærm, lyd, lys

- forsøg med rum i rummet eller forandring af rummet v.hja lys.

- Andre gudstjenester: - vi savner andre typer gudstjenester, fx aften, eller for unge.
- Mulighed for variation:
- I gudstjeneste ordningen fra 1992 er der dog angivet adskillige muligheder for alternativer og variation for den enkelte præst og menighed for eksempel er der flere valgmuligheder, når det gælder tekstlæsning og gudstjeneste indledning. Men den overordnede struktur skal altid være den samme, så gudstjenesten virker genkendelig for alle, der skulle dukke op i kirken landet over. I Sct. Peders kirke har vi fået tilladelse til at gennemføre en alternativ gudstjeneste en gang om måneden i en begrænset periode i 2021.
- Når det kommer til dåb, nadver, trosbekendelsen, Fadervor og velsignelsen, ophører fleksibiliteten. Dette skyldes først og fremmest, at netop disse fem led i gudstjenesten skal garantere, at den apostolske og reformatoriske tradition bliver videreført i den danske gudstjeneste.
- - Der skal skæres 9 minutter af TV-gudstjenesten – hvilke 9 minutter? Oftest bliver det velsignelsen og den afsluttende salme og postludiet. Får man så ikke velsignelsen, når man ikke har hørt den fordi DR lukker ned for tidligt? DR transmission starter nu først **efter** radioavisen kl. 10.00.
- - glæde over kirkekaffen og fællesskabet dér. Dejligt at tale sammen om stort og småt, men
- også dejligt hvis vi kunne tale om gudstjenesten eller livet som kristne, evt med samtalekort
- over kaffen, eller der kunne stilles spørgsmål til samtale i slutningen af prædikenen.

Bilag 2 – input og spørgsmål/ svar fra debatten på menighedsrådsmøderne

”Sang og musik”

- usikkerhed overfor om man går ud under postludiet eller ej
- Vil gerne eksperimentere med forskellige slags musik

Hvad er et godt salmevalg?

- Et godt salmevalg understøtter og fremhæver teksterne, der læses ved gudstjenesten.
- Et godt salmevalg afspejler både kirkeår og kalenderår.
- Et godt salmevalg er en passende blanding af nye og gamle salmer.

Der kræves tilladelse til at benytte andre sange og salmer end der står i salmebogen. Hvad mener vi om det?

- Man kan ikke synge hvad som helst.
- målet må være at det gode budskab rummes. Stilart og sprog er underordnet.
- Gudstjeneste sproget er dansk

Er musikken evangelisk hvis der ikke er ord?

- Sindet kan stemmes til fx lovsang. Musik kan sætte en stemning. Man kan røres. Men evangeliet kan ikke formidles uden ord

-Nogle gange kan en salme sætte ord på den sorg eller glæde vi ikke selv har ord for.
-En salme der passer knaldgodt med evangeliets ord og den prædiken man holder, både i ord og stemning

-Dejligt at opleve at der er sammenhæng mellem salmer og Bibeltekster og prædikener.

- Det betyder noget for fællessangen at der er genkendelighed. Mht musikvalg i øvrigt, er der også ofte efterspørgsel på genkendelighed. Fx ”om lidt bli’r her stille” eller lign. selvom det i kvalitet er væsentligt ringere end det organisterne ellers leverer. Hvordan kan vi etablere genkendelighed for mennesker som almindeligvis ikke kommer i kirke?

- Tilgængelighed. Vi kan godt arbejde med tilgængeligheden i salmerne.
- Oplæring er vigtig fx af minikonfirmander og konfirmander. Lær dem gode gamle sange
- Man kan ikke forvente genkendelighed når man kommer i kirke for første gang. Det kræver tilvænning. Men vi har brug for at genkende noget af os selv i gudstjenesten(salmer, tekster, bønner prædiken) At genkende sig selv i det man møder.

- Hvis man fx har gospel gudstjeneste ved man jo heller ikke på forhånd hvilke sange der bliver sunget. alligevel strømmer folk til sådanne arrangementer. Hvordan kan det være? Genkendelighed i stil/energi?

- Dejligt at synge salmer. Hvis de ikke er alt for lange. Salmerne mangler nutidighed. Jesus var jo nutidig. Han ville ikke have ønsket at vi hang fast i gamle dage. Et møde mellem mennesker med forskellig sprog. Vi skylder hinanden at mødes i sprog. Der kunne være fx en popagtig sang ved hver gudstjeneste. for at møde dem der kommer med et andet musikalsk sprog. Gamle salmer har også været nye en gang.

Når vi følger kirkeårets gang kan der godt blive nogle søndage, hvor der bliver lagt en dæmper på glæden. Det er et dilemma, men på den anden side er det en del af livet og netop også af kirkeåret. I faste tiden er tekster og salmer mere tunge i det, men forude venter påske glæden.

Sangaftener hvor man bare synger af hjertens lyst. Synge for fællesskabets skyld.
Nye salmer kan introduceres.

”Vi bruger halvdelen af enhver gudstjeneste på at synge, og det er der gode historiske, folkekirkelige og teologiske grunde til. Men hvad sker der med gudstjenesten, hvis menigheden ikke længere synger med?” spørger Morten Skovsted, sognepræst og historiker i KD den 17.2.2020.

- * Ser man ikke sig selv som en aktiv deltager i gudstjenesten?
- * For lille salme kendskab?
- * Svigtende mod til at synge
- * Synger vi for hurtigt?

Tempoet på salmesangen har ændret sig gennem de sidste 100 år. Vi synger ca. 8 gange hurtigere i dag, end for 100 år siden. Derfor kan vi i dag have svært ved at indoptage ordene, vi synger. Mange salmer har en fortælling en rød tråd igennem hele salmen, og hvis man ikke når at se og høre sammenhængen i den fortælling, som salmen beskriver, giver det ikke mening. Sammenhængen mellem tekster, bønner, prædiken og salmemelodi er utydelig og man kan opleve sig ”hægtet af” og sat udenfor fællesskabet.

Ved mange gudstjenester er der nogen, der ikke genkender hverken melodi eller ord. Måske skulle vi lukke sange og salmer ind i kirken igen ved at mødes til alsang og lære tekster og melodier på ny og opleve glæden ved at synge sammen.

Sange og salmer man ikke har sunget i mange år, bliver igen nærværende, når man genkender en stump melodi og nogle få ord. Genkendelighed betyder meget. Sangen gør glad, skaber liv og fællesskab – den skal med ind i gudstjenesten som en meget vigtig del af det at være aktivt deltagende i gudstjenesten i Sct. Peders kirke og i Helligåndskirken. Martin Luther siger: ”Den, der synger, beder dobbelt”.

Tre nøgleord: Glæde – fællesskab – indre ro – berøring/ blive rørt

Glæde og fællesskab det gennemgående tema.

En salme skal sprede glæde og skabe fællesskab. Desuden. ”sorrige og glæde - -” en god salme er også en salme, der spejler menneskelivet i sorg og bekymring.

Smittende glæde også selvom man ikke forstår ordene fx når man hører/oplever et udenlandsk kor, som synger med hele kroppen.

Orglet spiller for højt/voldsomt en gang imellem. Når vi ikke er så mange og orglet sætter ind, kan vi ikke høre hinanden.

Dejligt at lytte til præ-og postludium

Når vi følger kirkeårets gang kan der godt blive nogle søndage, hvor der bliver lagt en dæmper på glæden. Det er et dilemma, men på den anden side er det en del af livet og netop også af kirkeåret. I faste tiden er tekster og salmer mere tunge i det, men forude venter påske glæden.

Hvilken salme holder man meget af?

Flammerne er mange

Du som har tændt millioner af stjerner

Du Herre Krist

Det dufter lysegrønt – og mange flere. Altså flere, der holder af nyere salmer.

Svært, når man ikke kender melodien.
 Det musikalske modersmål i dag, er det, der kommer ud af radioen.
 Der må meget gerne være variation i melodierne til salmerne.
 Det er godt med herrestemmer i koret.
 Det er godt med nye salmer.
 Fint hvis koret kunne stå ved døbefonten og synge sammen med menigheden.

Invitere Iben Krogsdal til en aften om nyere salmer. Arbejde med et tema, som man fastholder over længere tid.

Musik

- Mangel på kendskab til højmissen og det der foregår i kirken hos den brede befolkning.
 Oplevelse af at mennesker uden kendskab faktisk lærer at holde af gudstjenesten.
 Der skal tilvænning og oplæring til at blive glad for indholdet i gudstjenesten.

Kan vi række ud mod andre/ nye med musikken. Det åndelige møder det guddommelige i musikken. Er vi faktisk for fastlåst i, hvad der rører andre mennesker?

- Der er visse snublesten indbygget. Vi kan drømme frit, men vi kan ikke tvinge præsten til at inddrage popmusik/ lovsang. Vi kan heller ikke tvinge organisten til at spille andet end det M/K er forpligtet til.

- Vi HAR frie hænder. Bare ikke når det kommer til højmissen.

- Husk musikalsk dannelse ved særgudstjenester fx med børn.

Dåb:

Hvordan bliver det godt for dåbsforældre og deres familier at komme i kirken?

- Kan præsten være lidt ”nysgerrig” ved dåbssamtalen?
- Er der nogen i menigheden som vil stille sig til rådighed for dåbsfølget og være guider under gudstjenesten, hvis det ønskes?

Kunne man bruge en anden tekst end ”lad de små børn”?

- Dåben er et sakramente og derfor skal ordene der knyttes til være fra Jesu egen mund.
- Præsten kunne barnet gennem kirken, for at vise, at det er en del af menigheden
- Inddrage faddere og dåbsfølge i bønner (indgang, udgang, takkebønner) hælde vand op eller lign.
- Er der en politik om ”børnelarm” i kirken, og hvad man gør ved det?

Forslag til inddragelse af menigheden:

- Strikkefællesskab om dåbsklude.
- Evt. strikke en dåbskjole til udlån
- Opfølgning af dåb i form af dåbsjubilæum.
- Være opmærksom på placeringen i kirken så dåbsgæsterne ikke sidder foran, og der er et ”hul” ned til resten af menigheden. ”ven, sæt dig højere op”.

Nadver:

I Sct. Peders kirke er der både vin og druesaft ved nadveren. Det er vigtigt at alle kan være en del af nadverfællesskabet.

Ved visse lejligheder anvende brød og saft for at gøre nadveren mere nutidig og forståelig, men hvordan passer ordene, der siges så? Ordene siger: ”Dette er - - til erindring om - - ” Kan symbolikken miste sin kraft ved at forfladige både ord og middel(en brødkrumme)

At modtage syndernes forladelse kan være vigtigt for nogle, og det er meningsfyldt at knæle og modtage livets brød og vin – takke for livet.

Understrege nadveren som en bro til andre fællesskabs-måltider og til menighedsfællesskabet – vi sættes ind i en større sammenhæng, hvor Gud er midtpunktet.

Siden genåbningen af kirkerne til kr. Himmelfarts dag 2020 har vi haft nadver med i gudstjenesten. Der deltager færre nadvergæster ved hvert alterbord og alt foregår under de skærpede restriktioner. Det har været meget vigtigt, at nadveren bliver tilbudt ved hver gudstjeneste, hvilket menigheden har sat stor pris på. Organisten spiller nogle brudstykker af passende salmer under nadveren, men ingen synger med, og det er godt med denne stille musik i den situation.

Bøn

Kirkerummet stemmer til andagt.

Vi mødes med Gud i bøn. Guds ord kan gå gennem en sprække.

I Sct. Peders kirke har vi fået en lysglobe, som bruges både før gudstjenesten og fx i forbindelse med nadveren – handlingen ved at tænde et lys kan for nogen være en god måde at samle tanker om en stille bøn.

Behøver bønnerne at blive gentaget, og er der plads til egne bønner i gudstjenesten?

I en almindelig højmesse er der syv bønner.

Kunne der være en kort tavshed til refleksion efter prædikenen? Der er fx stilhed under nadveren. Vi er ikke vant til stilhed i det moderne samfund.

Fællesskab

Kirken er ikke først og fremmest bygningen, men det kristne fællesskab.

Aktiv deltagelse ved at synge, bede, lytte, gå til nadver. Nadverfællesskab med dem der gik forud. Inddragelse af frivillige til forskellige opgaver. Det betyder noget at opleve sig som en del af gudstjenesten, man går fra at være tilskuer til at være deltager i det, der foregår.

Hvordan åbnes gudstjenesten og hvordan bydes folk velkommen, uden at det bliver for fladt? Hvem er vært og gæst?

Kirkens fællesskab adskiller sig fra så mange andre interessefællesskaber ved at omfatte fællesskab med den treenige Gud - som selv er i indbyrdes relation. Relationen til vores Skaber og Frelser er den vigtigste. Man kan godt være kristen alene, men det mest naturlige og givende er at være det i et fællesskab.

Diakoni og menighedens fællesskab

Kirken er menighedens – ikke kun præsten

Arbejde på at skabe mere kirkefællesskab ved at have åbenhed og imødekommenhed for alle

Vi skal være bevidste om, at kirken er et godt sted at danne fællesskaber.

Give mulighed for at snakke om ”noget væsentligt” ved kirkekaffen, og ikke kun vejret. F.eks. kan der ligge spørgsmål om prædiken, der kan bruges som udgangspunkt for snakken.

Kirkebil er vigtigt for at give mennesker mulighed for at deltage i gudstjenesten – og dermed være en del af deres sædvanlige fællesskab

Være opmærksom, at fællesskab ikke opstår af sig selv, men det er et arbejde, der kræver opmærksomhed og italesættelse.

Diakoni er gudstjeneste livet omsat i praksis udenfor kirkedøren.

Fællesskab og Rummet.

Fællesskabet i kirken er det kristne fællesskab, det er også kirken bygget af levende stene.

Alterskranken kan man tænke sig som fortsat - vi har en halvcirkel, men vi kan tænke den som en hel cirkel, så vi også har et fællesskab med dem, der var før os, men som nu er døde. Gudstjenesten er et fællesskab både med Gud og mennesker. Fællesskabet lukker op!

Dåbsforældre i Sct. Peders kirke, der ikke kendte de salmer, der blev sunget gled ligeså stille ud af fællesskabet, som ellers kunne opleves ved at synge sammen i kirken, og til sidst orkede de ikke at åbne salmebogen for den næste salme.

Når salmerne og melodierne ikke indbyder til fællessang er der nogen i menigheden, der står udenfor fællesskabet. På samme tid er der i 2020 en ny bølge af Alsang – og man mødes til store træf, hvor man synger en hel dag fra højskolesangbogen, og her opleves noget fællesskabskabende.

Hvordan kommer denne fællesskabs oplevelse ind i gudstjenesten igen? Oplever vi et fællesskab i Sct. Peders kirke, når vi synger? Hvordan bidrager koret til en fællesskabsfølelse? Sangen har gennem årtusinder været bærende for den kristne menighed. Jesus sang sammen med disciplene, og Paulus opfordrede menighederne til at gøre det samme med salmer, hymner og åndelige sange. Sangen har således fra begyndelsen været konstituerende for menighedens fællesskab sammen med Ordet, bønnerne og brødets brydelse.

I mange år foregik sangen på latin, men Luther krævede sangen tilbage til menigheden: Nu skulle der synges på modersmålet, og det var menigheden, der skulle synge som medforkyndere af evangeliet. Salmesangen er menighedens svar på Guds tiltale.

Hvordan kan vi styrke menighedens sang?

Hvem kan inspirere os til at synge sammen?

Når man har været til koncerter med DR Pigekeoret ved man hvor stor en betydning dirigenten har, når hele koncertsalen rejser sig for at synge med på en fællessang og der spreder sig en fællesskabsfølelse blandt mennesker, man ellers ikke kender. Medinddrage organisten noget mere?

Gudstjeneste rummet er et særligt rum, der gerne må stemme sindet. At der er smukt og rent og pyntet med blomster betyder noget.

Liturgi

Introduktion til gudstjenesten: Hvorfor gør vi som vi gør? Vi gennemgik gudstjenestens liturgi en søndag efter gudstjenesten og fulgtes sammen til aften-gudstjeneste

Liturgi er den betegnelse, man bruger om den kristne gudstjeneste og dens ritualers forløb. Når en gudstjeneste i Den Danske Folkekirke altid virker genkendelig, uanset hvor i landet den finder sted, er det fordi den som udgangspunkt følger de anvisninger, som er angivet i folkekirkens ritualbøger. Der er mulighed for små variationer, men overordnet set har alle gudstjenester søndag formiddag den samme liturgi, som folkekirkens præster er forpligtede til at følge.

Det er blevet sagt, at liturgi er i slægt med legen. En leg skal man ikke opfinde på ny, hver gang man vil lege den, men på den anden side er den åben for nye indfald og skabende impulser. Det er også blevet sagt, at liturgien er en leg, man ikke kan lege alene (Thestrup Pedersen...s.19 i Højmesse i Den danske Folkekirke).

Liturgien er i slægt med legen – men er meget mere end blot en leg. Det handler om liv og død – der er noget vigtigt og alvorligt på spil.

Når vi sidder i en biograf, så sidder vi stille og tager imod – vi vil underholdes – men til en gudstjeneste, der skal vi tage aktiv del i handlingen – man kan sige, at det bliver først rigtig gudstjeneste for alle, når den enkelte ikke længere ser sig selv som tilskuer – men selv vil tage del i legen – eller rettere samtalen.

Samtalen mellem Gud og os. Ja, man kan sige, at der under en gudstjeneste foregår en dialog – en form for kommunikation – Gud kommunikerer med os, opretter fællesskab med os, så vi står i kommunikation med ham og med hinanden (der er tale om kommunikation på to planer – lodret – fra Gud til menneske og vandret – fra menneske til menneske. Der kommunikeres med ord – men også med tegn (korstegn, håndspåleggelse, velsignelsestegn, vand, brød og vin). Der tales til forskellige sanser: hørelsen, synet, lugt og smag, følesansen).

Man kan også anskue gudstjenestens form som et drama (ikke bare i traditionel forstand med opbygning, klimaks og afslutning, men måske bedre) i en nutidig forståelse af drama som happening – noget, der sker.

Den søndag eftermiddag hvor præsten gennemgik liturgien i højmesse var godt givet ud: Forklaring og læring er en del af det at blive fortrolig med hvorfor vi gør, som vi gør.

Bilag 3 – personlige beretninger

Nedlukning af landet i forbindelse med corona pandemien også af kirkerne foråret 2020:

Møde i Gudstjeneste udvalget torsdag den 11. juni 2020. Efter 3 måneders nedlukning af Danmark på grund af corona virus, blev det endelig muligt at mødes igen i Gudstjeneste udvalget, og vi talte om, hvordan tiden med kirkelukning har påvirket os alle.

Her følger personlige beretninger:

”Det har været svært at undvære gudstjeneste livet med fællesskab, salmer, nadver og hele liturgien i gudstjenesten. Jeg har savnet kirkerummet. Menneskeligt samvær er uundværligt.

Kontinuiteten i års hjulet og kirkeåret blev brudt, og det blev oplevet som et tomrum: Vi fik lov at mødes igen til Kr. Himmelfarts dag og til pinse, men vi manglede hele påskens beretning og betydning i kirkeåret. Det var svært at gå fra fastetiden direkte til pinse. Der manglede noget væsentligt.

Jeg er glad for, at vi i Sct. Peders kirke har valgt, at der synges salmer igen ved gudstjenesterne selvom det betyder, at der kan være færre til gudstjeneste. Gudstjeneste uden salmesang giver ingen mening. Endnu har vi ikke måttet afvise nogen i kirkedøren. Det har været godt, at præsterne ved Sct. Peders kirke har sendt andagter, refleksioner ud på FB. Det har været livlinen til vores kirke og til præsterne.

Gudstjenester på TV har været en mulig erstatning for at kunne mødes i kirken, men præsten har været for meget i fokus, og transmission fra Viborg domkirke var fin, men den tomme kirke sendte nok nogle triste signaler om situationen i DK. Både FB og TV kunne opleves tids forskudt i forhold til det oprindelige sendetidspunkt. Ønskede man at deltage i nadveren, blev det også tids forskudt og dermed heller ikke som en del af nadver fællesskabet. Der opleves en distance til det der sker, når man sidder foran skærmen og ikke er en del af et fællesskab, hvor man deltager aktivt i en gudstjeneste.

Jeg undrer mig over, at samfundet nærmest ikke registrerede, at kirken var lukket ned også. Måske blev det tydeligt, at der manglede ”nogen” som talte højt og for, at kirken kunne åbne med restriktioner. Jeg ved i dag, at der har været mange røster fremme undervejs, som nok ikke alle er blevet hørt i medierne, og måske manglede kirkeministeren en samlet opbakning til åbning af kirkerne fra kirkens talerør.

Julen 2020:

Vi havde i Sct. Peders sogn forberedt julegudstjenesterne efter restriktionerne og havde kortet dem ned til 30 min. og alle skulle bære mundbind under hele gudstjenesten. Vi kunne godt have gennemført gudstjenesterne i julen med den planlægning, vi havde forberedt. Vi blev nok overrumplet den 23.12 tæt på midnat, hvor vores beslutning også blev, at vi måtte aflyse alle julens gudstjenester.

Den 10. januar havde vi den første gudstjeneste i 2021. Det blev en fin og god gudstjeneste med dåb af en lille dreng, en kort og præcis og sjælesørgerisk prædiken. Gudstjenesten blev meget intens og selvom vi kun måtte nynne med bag mundbindet så hørte og så vi ordene og musikken. Menigheden spredtes efterfølgende, men alle lod et par ord falde om, hvor betydningsfuldt det var igen at kunne være sammen i kirkerummet også selvom det var et kort samvær. Kirken er dagligt åben og det er muligt at gå ind i kirken, tænde et lys i lysgloben, sætte sig og holde en andagt i det særlige rum.”

Aktuelt: Præster, organister, kirketjener og frivillige har påtaget sig opgaven at afholde gudstjeneste på 30 min., og det er lykkedes rigtigt godt, så man går fra kirke med en oplevelse af at have været til en ”hel” gudstjeneste, især når der også tages tid til nadver. Jeg savner den fulde liturgi, og jeg savner at der er en hel time til at samle kræfter til den nye uge, men indtil nu har jeg fået, hvad jeg behøver. Salmerne synges af koret, men til gengæld er indført veksellæsning mellem præst og menighed, og det betyder, at menigheden får mulighed for at sætte ord på dagens tekster – uden sang.

Præster og organister gør et eminent arbejde for at dele en gudstjeneste med menigheden, som stadig sender os fornyede ud i hverdagen.